herpy

GECKOR

Nephrurus wheeleri

En liten, kraftigt byggd markgecko från det torra inlandet i Western Australia med rödbrun kropp, ljusa tvärband och en svans som slutar i en rund knopp. Den är nattaktiv, lever av insekter och behöver ett torrt sandterrarium med ett fuktigt gömställe. En spännande art för den som vill gå vidare från *Eublepharis macularius*.

Familj: Carphodactylidae Engelska: Wheeler's knob-tailed gecko Tidigare namn: *Nephrurus wheeleri wheeleri* Publicerad 14 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**8-10 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Halvöken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Värmeplats	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**15-22 °C**
Luftfuktighet	**30-40 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**2 ägg**
Kullar per år	**2-6**
Inkubation	**60-90 dagar** vid 29-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Nephrurus wheeleri tillhör knoppsvansgeckorna, vars korta svans slutar i en liten, rund knopp. Vad knoppen används till vet man inte säkert, men den ger djuret ett alldeles särskilt utseende. Kroppen är kort och satt med stort huvud och stora ögon, och djuret påminner lite om en liten padda. Huden är sträv, och grundfärgen varierar från laxfärgad och rostbrun till mörkbrun med breda, ljusa band över rygg och svans.

Arten beskrevs av Arthur Loveridge 1932 och är uppkallad efter den amerikanske myrforskaren William Morton Wheeler. Den nordliga formen räknades länge som en underart, *Nephrurus wheeleri cinctus*, men skildes 2020 ut som en självständig art, *Nephrurus cinctus*. Den här sidan handlar om den södra formen, *Nephrurus wheeleri* i snäv bemärkelse.

Äldre skötseluppgifter använder det gamla namnet om båda formerna, och en stor del av djuren i handeln är *N. cinctus*, liksom det mesta som är känt om aveln. Flera av siffrorna här är därför lånade från den nordliga systerarten. Kontrollera alltid vilken art en uppfödare faktiskt säljer.

Vuxna djur är små, omkring 8-10 cm från nos till kloak, och svansen är kort och bred. Vikten är inte känd. Knoppsvansgeckor blir ofta över 10 år i fångenskap, och 10-15 år är en rimlig uppskattning.

Djuret är stilla och lugnt och blir sällan aggressivt. Det är mest ett djur att titta på, och det upplever man bäst på kvällen, när det ger sig ut för att jaga insekter.

Utbredning och livsmiljö

Arten finns bara i Western Australia, i det torra inlandet. Fynden ligger framför allt i Murchison-regionen och den norra delen av guldfälten, från trakten kring Paynes Find norrut förbi Cue, Meekatharra och Wiluna till omkring Murchison-flodens övre lopp. Typlokalen är Yandil, omkring 50 km nordväst om Wiluna.

Norr om det här området, i norra Gascoyne och södra Pilbara, lever i stället *Nephrurus cinctus*. Många fynd av den nordliga arten är ännu registrerade under *N. wheeleri*, så prickarna norr om kartans ram hör sannolikt till *N. cinctus*.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i torr busksavann och på stenig mark med glesa akaciabuskar och grästuvor. Klimatet är varmt och torrt med mycket varma somrar och svala vinternätter. Under dagen ligger djuret gömt i hål, sprickor eller under stenar och trästubbar, och på natten kommer det fram och jagar insekter, spindlar och andra smådjur på marken.

Den gräver inte själv djupa gångar som de glatthudade släktingarna, utan använder hål och sprickor där luften är svalare och fuktigare än vid ytan. Det är därför arten klarar sig i ett torrt terrarium, så länge den har ett fuktigt gömställe.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur kan hållas i ett terrarium på omkring 60 × 45 × 30 cm (längd × bredd × höjd). Höjden betyder inte mycket för en markbunden art, det gör bottenytan. För avel används ofta plastlådor i hyllsystem, men ett lite större, inrett terrarium ger bättre möjlighet att se djurets naturliga beteende. Ungar hålls var för sig i små lådor.

Bottnen är fin sand, gärna blandad med lite lera, så att gömställen och hål behåller formen. Ge flera mörka gömställen med en öppning, till exempel av kork, och ett som hålls fuktigt med sand eller sphagnum. Stenar och tung dekor ska stå direkt på terrariets botten, inte ovanpå sanden, så att djuret inte kläms när det gräver. Locket ska sluta tätt, men ge god ventilation.

Hanar får inte hållas ihop, och det vanligaste är ett djur per terrarium. Hane och hona kan hållas tillsammans i ett terrarium på omkring 90 × 55 × 60 cm med många gömställen, men det är ett undantag.

TEMPERATUR

Arten behöver en tydlig skillnad mellan varm och sval ände. Håll bakgrunden på 22-27 °C på dagen och en varm plats i den ena änden på 30-35 °C. På natten får temperaturen sjunka till 15-22 °C. På sommaren passar 19-26 °C i luften och 31-35 °C vid värmeplatsen, på vintern 15-22 °C och 24-28 °C vid värmeplatsen. Siffrorna är lånade från *N. cinctus*.

Värm underifrån med en värmematta under den ena änden, styrd av en termostat, och mät med en digital termometer vid botten. Kraftigt ljus och värme ovanifrån stressar troligen detta nattaktiva djur. På vintern kan temperaturen sänkas och dagarna göras kortare, så att djuret får en lätt vinterdvala. Det är det bästa sättet att få igång aveln.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från torra trakter och ska hållas torrt med en luftfuktighet på 30-40 %. Spraya en eller två gånger i veckan, inte mer, och se till att ventilationen är så god att ytorna är torra igen efter några timmar. Ständig fukt ger hudproblem och svamp.

Samtidigt ska det alltid finnas ett fuktigt gömställe med lätt fuktig sand. Där ligger djuret när det ska ömsa hud, och saknas gömstället sitter hudrester lätt kvar. Spraya också ovanpå gömstället då och då, så att fukten håller sig ett par dagar. En låg skål med friskt vatten kan stå framme, men många djur dricker aldrig ur den.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och behöver inte starkt ljus. Lampor ovanifrån kan stressa djuret, men ett svagt UVB-ljus, högst motsvarande Ferguson-zon 1, kan användas över en del av terrariet när det finns gott om gömställen. UVB är valfritt.

Väljer du UVB, använd låg styrka och se till att djuret alltid kan gömma sig från ljuset. Dagslängden kan vara 12-14 timmar under fortplantningsperioden och kortare på vintern. Det viktigaste är att det är mörkt på natten.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten lever uteslutande av insekter och andra små leddjur. Ge syrsor eller små kackerlackor som baskost och då och då svartsoldatflugelarver, mjölmaskar eller vaxmalslarver som godbit. Ungar ska ha insekter på omkring 6 mm, vuxna omkring 12 mm. Mata ungar dagligen och vuxna tre till fem gånger i veckan.

Pudra insekterna lätt med kalk, och ge kalk med D3-vitamin och ett multivitamin ungefär en gång i veckan. Justera mängden efter djurets hull. En fyllig svansrot visar att djuret får tillräckligt, men det ska inte heller bli fett.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Djuret är lugnt och tål korta hanteringar, men det blir sällan lika tamt som *Eublepharis macularius*, och för mycket hantering stressar det. Håll stunderna korta och nära botten, och ta inte upp det på dagen när det sover.

Hane och hona kan hållas ihop, men hanar ska hållas åtskilda, eftersom de slåss. Annars är det säkraste att hålla djuren var för sig. Svansen kan kastas när djuret blir rädd, och en ny svans ser ofta annorlunda ut, så ta aldrig tag i den. Djuret kan också stänga ingången till sitt gömställe med sand, och det är helt normalt beteende.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på en tydlig bula vid svansroten, där hemipenis-fickorna sitter, och de är ofta mindre och smalare än honorna. Ålder och vikt vid könsmognad är inte kända. Vänta med att sätta en hona i avel tills hon är fullvuxen och i gott hull.

PARNING

Aveln sätts igång av en lätt vinterdvala med lägre temperatur och kortare dagar, följd av längre och varmare dagar på våren och sommaren. Håll 15-22 °C på vintern och 19-26 °C på sommaren. Sätt honan tillsammans med hanen i ett rymligt terrarium med många gömställen, och skilj dem åt om oro uppstår.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger två ägg åt gången och gör det flera gånger under säsongen. En hona lägger 2-6 kullar per år, ofta med 30-40 dagars mellanrum. Siffrorna är lånade från den nordliga systerarten *N. cinctus*.

Äggen läggs nere i sanden, så ställ in en äggläggningslåda med 2-4 cm fuktig sand, eller gräv försiktigt efter dem. Ge honan gott om kalk och insekter, så att hon inte töms på krafter.

INKUBATION

Inkubera äggen vid 29-30 °C i perlit eller vermikulit blandad med vatten 1:1 eller 2:1; hos *N. cinctus* kläcks nästan alla ägg under de förhållandena. Äggen ska ligga som de är lagda, utan att vändas, och de får inte torka ut.

Äggen kläcks efter omkring 67 dagar, men siffran är osäker; besläktade arter kläcks efter 55-120 dagar beroende på temperaturen, så räkna med 60-90 dagar. Det är inte känt om temperaturen bestämmer könet.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Håll varje unge för sig i en liten låda med fin sand, ett litet gömställe och ett lätt fuktigt hörn vid samma temperatur som de vuxna. Erbjud små insekter på omkring 6 mm pudrade med kalk varje dag, och väg ungarna regelbundet, så att du kan se att de växer.

Hälsa och vanliga misstag

De typiska problemen är desamma som hos andra ökengeckor:

- För mycket fukt, som ger svamp och hudproblem. Håll terrariet torrt med ett fuktigt gömställe.
- Hudrester på tår och svansspets, om det fuktiga gömstället saknas.
- För lite kalk, särskilt hos unga djur och äggläggande honor. Pudra insekterna.
- Stress av starkt ljus eller för mycket hantering, som kan ge dålig aptit.
- Förlorade svansar efter skräck eller slagsmål.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans och är aktivt på natten. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.